

DOĞU KARADENİZ BÖLGESİNİN GELİŞMESİNDE ORMAN ÜRÜNLERİ SANAYİNİN ROLÜ

Kadri Cemil AKYÜZ
Hicabi CINDIK
İlker AKYÜZ
Hasan SERİN

KTÜ Orman Fakültesi, Orman Endüstri Mühendisliği Bölümü, 61080 TRABZON

Geliş Tarihi: 11.02.2002

Özet: Ülkemizde; bölgeler arası doğal ve toplumsal kaynakların eşitsizliğine dayalı olarak gelişmişlik farklılıkları yaşanmaktadır. Bölgelerin aktif sanayi grupları bu farklılığın giderilebilmesinde önemli bir güce sahiptirler. Bu çalışmada; Devlet Planlama Teşkilatı (D.P.T) tarafından 32 değişken yardımıyla gerçekleştirilen çalışma sonucu belirlenmiş bulunan gelişmişlik sınıflandırması temel alınarak, Doğu Karadeniz Bölgesi'nde 63 yerleşim biriminde işyeri sayısı bakımından önemli bir potansiyele sahip olan orman ürünleri sanayi işletmelerinin ne düzeyde bir gelişmişlik paralelliği gösterdiği araştırılmıştır. Çalışma sonucunda; bölge imalat sanayisinin yaklaşık %25'ini oluşturan orman ürünleri sanayi işletmelerinin bölgesel gelişme ile aynı paralellikte olmadığı ve bölgesel kalkınmada yeterli düzeyde yer almadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Orman Ürünleri Sanayii, Doğu Karadeniz Bölgesi, Gelişmişlik düzeyi

ROLE OF FOREST PRODUCT INDUSTRY DEVELOPMENT ON EASTERN BLACK SEA REGION

Abstract: There are differences in the development among the regions in Turkey because of their source, raw material and structure of social life. Efficient sectoral groups in regions have important power to lessen these differences. In this study; basically, regional development classify made by Prime Ministry State Planning Organization using 32 variables was taken as one's model. According to this classification, forest products industries were investigated by using 25 variables in the 63 settlements in the Eastern Black Sea Region. As a result, it was determined that forest product industry constituted about 25% of Region's manufacture industry and wasn't been parallel with region's development. At the same time, this sector wasn't been adequate level in the region's development.

Key Words: Forest Product Industry, Eastern Black Sea Region, Development Level

1.GİRİŞ

Türkiye; sanayileşme yolunda ilerlerken, bölgesel farklılıkların ve potansiyellerin ön plana çıktığı bir sanayileşme düzeyine ulaşmıştır. Kalkınma ve sanayileşme, ön koşulların daha avantajlı olduğu bölgelere doğru bir gelişim ve yayılma izlemektedir. Bölge potansiyellerin yenilenme ve iç dinamiğine bağlı olarak bazı bölgeler diğerlerinin önüne geçmeye başlamıştır (1).

Bölgesel gelişme sürecinde etkili olan sanayi, hizmet ve ticaret işletmeleri; gerek özel ve gerekse kamudan aldıkları yatırım payı nispetinde ekonomik kalkınmaya öncülük etmektedirler. Bölgeler arasında oluşan bu sanayileşme farkı, ülke kalkınmasına bağlı olarak başlangıçta hızlı olarak artmakta daha sonra kalkınma düzeyinin artması ile giderek azalma göstermektedir.

VII. Beş Yıllık Kalkınma Planında ülke bütününde yer alan her bölgenin farklı imkan, özellik ve sorunlara sahip olmasının, sektörel tercihler ile mekansal analizlerin birlikte ele alındığı yeni bir planlama yaklaşımını zorunlu kıldığı ifade edilmiştir (2).

Toplumsal refah seviyesinin yükseltilebilmesi için ülke bütününe kapsayacak olan çalışmaların yanında bölgesel çalışmaların da yapılması gerekmektedir. Devlet Planlama Teşkilatı (D.P.T) tarafından gelişmişlik endeksine göre yapılan gruplandırmada 6 temel gruba ayrılan iller içerisinde Doğu Karadeniz Bölgesi illeri 3. 4. ve 5. gruplar içerisinde yer

almaktadır. Trabzon ve Rize 3. derece, Giresun ve Artvin 4., Gümüşhane ve Bayburt ise; 5. derece gelişmiş iller kapsamında bulunmaktadır (3).

Gelişmişlik bakımından geri kalmış bir görüntü veren Doğu Karadeniz Bölgesi; kıyıya paralel olarak uzanan sıradağları, sahil kesiminde yaz ve kışları ılık ve yağışlı geçen, iç kesimlere gidildikçe karasal iklimin hüküm sürdüğü ve topoğrafik açıdan engebeli bir özelliğine sahiptir (4). Doğu Karadeniz Bölgesi'nde dağınık yerleşimin verdiği bu etki ile, ekonomik aktivitelerde, büyük oranda tarım sektörü ön plana çıkmaktadır.

Genel olarak ile tarımsal üretim bakımından çay, fındık ve tütün gelirin dışında pazara yönelik geçim kaynağı bulunmayan ve devlet yatırımlarının minimum düzeye indiği Doğu Karadeniz Bölgesi'nde fakirlik sınırına ve daha alt düzeylere kadar inilmiştir. Devlet olanaklarından en az yararlanan bölge olma özelliğini taşıyan Doğu Karadeniz Bölgesi ekonomik olarak mağdur bırakılmış, ihmal edilmiş ve yoksulluğa itilmiştir (5). Sanayi yatırımlarından gerekli düzeyde pay alamayan Doğu Karadeniz Bölgesi'nde etkin sanayi gruplarının ekonomik kalkınma ve gelişmeyi yükseltebilecek konumda olup olmadıkları önemli araştırma konusudur.

Türkiye genelinde %4.3'lük bir alan teşkil eden Doğu Karadeniz Bölgesinin toplam Yüzölçümü 33202 km² dir. Yıllar itibari ile bölge illerinin nüfus miktarları ve değişimi Tablo 1'de görülmektedir (6, 7, 8).

1990 yılı verilerine göre Türkiye nüfusunun %3.8'lik kesimini barındıran Doğu Karadeniz Bölgesinin nüfus oranında bir düşüş gözlemlenmektedir. Bölge nüfusu içinde Trabzon ili daima etken konumda olup bölge içerisinde bir artış eğilimine sahiptir. Bölge nüfusta görülen düşüş sürekli bir göçün varlığının göstergesi durumundadır. Yeterli yatırım ve iş olanaklarının olmayışı bu sonucun nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bölge nüfusu içerisinde; Trabzon etken konumda olup, 1990-1997 yılları arasında nüfus artışı gösteren tek il konumundadır. Trabzon'un bölgenin merkezi niteliğini taşıması bu nüfus artışının bir nedeni olarak görülmektedir.

Tablo 1. Yıllar itibari ile bölge illerinde nüfus

İller	İllerin Yıllara Göre Nüfusu ve Bölge Geneline Oranları						
	1990 Toplam Nüfus	% İllerin Oranı	1994 Toplam Nüfus	% İllerin Oranı	1997 Toplam Nüfus	% İllerin Oranı	1990-1997 % Değişim
Artvin	214171	10.0	196979	9.6	184070	8.9	-14.05
Giresun	500165	23.3	489290	23.7	460805	22.3	-7.86
Gümüşhane	170221	8.0	159667	7.8	153990	7.4	-9.53
Rize	351189	16.4	319876	15.5	325581	15.7	-7.29
Trabzon	796849	37.2	789788	38.4	846876	40.9	6.27
Bayburt	107680	5.1	103653	5.0	99638	4.8	-7.46
Bölge Top.	2140275	100.0	2059253	100.0	2070960	100.0	-3.23
Türkiye	56202999		60576000		62865574		
BÖL/TR(%)*	3.8		3.4		3.3		11.85

*Bölge Toplamı / Türkiye Toplamı

Ekonominin zaman içindeki durumunu gösteren ve milli gelirin bir ölçüsü olan Gayri Safi Yurt İçi Hasılası (GSYİH) değerlerinin Doğu Karadeniz Bölgesi illerinde dağılımı Tablo 2'de görülmektedir (8, 9).

Tablo 2. Yıllar İtibariyle GSYİH değerleri (1987 fiyatlarıyla) (000000TL)

İller	İllerin Yıllara Göre GSYİH Değerleri ve Bölge Geneline Oranları					
	1995	%	1996	%	1997	%
Artvin	404865	18.3	411055	17.9	386380	16.7
Giresun	99004	4.5	105669	4.6	107682	4.7
Gümüşhane	414844	18.8	436695	19.1	448258	19.4
Rize	423288	19.2	469456	20.4	429146	18.6
Trabzon	812553	36.8	818767	35.7	886380	38.3
Bayburt	52008	2.4	51728	2.3	54765	2.3
Bölge Top.	2206562	100.0	2293370	100.0	2312611	100.0
Türkiye	99028000		106080000		114874000	
BÖL / TR*	2.3		2.1		2.01	

*Bölge Toplamı / Türkiye Toplamı

Türkiye genelinde ancak %2-2.5 düzeyinde GSYİH değerine sahip olan Doğu Karadeniz Bölgesi'nde en yüksek payı Trabzon ili elinde bulundurmaktadır. Sıralamanın sonlarında ise Gümüşhane ve Bayburt illeri bulunmaktadır.

Sanayi işletmeleri bakımından özellikle mikro, küçük ve orta ölçekli işletmelerin etkin konumda bulunduğu Doğu Karadeniz Bölgesi'nde 1992 yılında Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından yapılan çalışma sonucunda toplam olarak 4214 adet işletme belirlenmiştir. Elde edilen sektörel dağılım Tablo 3'de sunulmaktadır.

Tablo 3. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde imalat sanayi işletmelerinin dağılımı

Sanayi Tipleri*	İller İşletme Sayıları ve Bölge Geneline Oranları													
	Artvin		Giresun		Gümüşhane		Rize		Trabzon		Bayburt		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
31	39	13.9	187	22.2	35	21.1	161	20.6	272	13.6	26	18.8	720	17.1
32	69	24.6	211	25.0	34	20.5	169	21.6	644	32.2	35	25.4	1162	27.6
33	73	26.1	225	26.7	45	27.1	213	27.3	470	23.5	42	30.4	1068	25.3
34	8	2.9	15	1.8	4	2.4	16	2.1	49	2.4	3	2.2	35	2.3
35	4	1.4	14	1.7	-	-	19	2.4	37	1.8	-	-	74	1.8
36	4	1.4	16	1.9	4	2.4	36	4.7	71	3.5	-	-	131	3.1
37	1	0.4	-	-	-	-	-	-	12	0.6	-	-	13	0.3
38	82	29.3	172	20.4	44	26.5	163	20.8	437	21.8	32	23.2	930	22.1
39	-	-	4	0.3	-	-	4	0.5	13	0.6	-	-	21	0.4
Toplam	280	100.0	844	100.0	166	100.0	781	100.0	2005	100.0	138	100.0	4214	100.0

*(31. Gıda, içki ve tütün sanayi, 32. Dokuma giyim eşyası ve deri sanayi, 33. Orman ürünleri ve mobilya sanayi, 34. Kağıt – kağıt ürünleri ve basım sanayi, 35. Kimya-petrol, kömür, kauçuk ve plastik ürünleri sanayi, 36. Taş ve toprağa dayalı sanayi, 37. Metal ana sanayi, 38. Metal eşya-makine, teçhizat, ulaşım araçları, ilmi mesleki ölçme aletleri sanayi, 39. Diğer imalat sanayi)

Belirlenmiş bulunan 4214 adet işletmenin; 4014 adedi 1-9 arası, 108 adedi ise 10-49 arası işçi çalıştıran işletmeler grubunda yer almakta olup, yalnızca 92 adet işletme 50 ve daha fazla işçi çalıştırabilme özelliğine sahiptir.

Bu yapılanma içerisinde orman ürünleri sanayi işletmeleri 1068 adet ile, bölge sanayisinin yaklaşık %25.3 'ünü oluşturmakta ve bölgenin en etkin sanayi grupları içerisinde yer almaktadır. Ancak, orman ürünleri sanayi işletmelerinin sayısal olarak

oluşturmuş olduğu bu ağırlığın bölge kalkınmasında ekonomik olarak ne düzeyde etkili olduğu ayrı bir tartışma konusudur.

Bu çalışmada; D.P.T tarafından 1992 yılı idari bölünüşü baz alınarak 32 değişken yardımıyla yapılan, il ve ilçelerin gelişmişlik sınıflarının belirlenmiş olduğu çalışma temel alınmıştır. Bölge kalkınmasında, sayısal olarak etkin bir sanayi grubu olarak görünen orman ürünleri sanayi işletmelerinin ne düzeyde bir paya sahip olduğu ve bölge gelişimiyle paralel doğrultuda bir gelişim gösterip gösterilmediğinin incelenmesi ile il ve ilçelerin gelişmişlik seviyeleriyle bu yerleşim birimlerinde bulunan işletmelerin gelişmişlik konumlarının tespiti amaçlanmıştır. Ayrıca sayısal olarak ağırlıklı konumda bulunan orman ürünleri sanayi işletmelerinin bölgenin gelişme dinamiğinde rol alıp almadıkları araştırılmıştır.

Devlet Planlama Teşkilat Bünyesinde 1993 yılı idari bölünüşü esas alınarak Türkiye genelinde yer alan 858 ilçenin gelişmişlik seviyesinin belirlenmesinin amaçlandığı çalışmada 32 değişken kullanılmış ve çok değişkenli istatistiksel tekniklerden olan temel bileşenler analizinden yararlanılmıştır. Bu çalışma sonucunda her ilçe için sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi olarak tanımlanan sayısal değerler elde edilmiş ve bu değerlere göre ilçeler sıralanmıştır. Ayrıca gelişmişlik endeksinde önemli oranlarda farklılık gösteren noktalar tespit edilerek ilçeler farklı gelişmişlik düzeylerine göre 6 ayrı homojen gruba ayrılmıştır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yer alan Artvin, Giresun, Gümüşhane, Rize, Trabzon, Bayburt illeri seçilmiştir. DPT bünyesinde yapılan çalışmada; Türkiye genelinde yer alan 858 ilçenin 32 değişken yardımıyla gelişmişlikleri belirlenmiş ve ilçeler 6 gelişmişlik grubuna ayrılmıştır. Doğu Karadeniz Bölgesi ve araştırma kapsamında yer alan illerin sıra ve grup ortalamaları bakımından durumları Tablo 4'de gösterilmiştir (6).

Tablo 4. Doğu Karadeniz Bölgesi illerinin gelişmişlik ortalamaları

İller	İl Sıra Ortalaması	Grup Ortalaması
Artvin	329.7	3.37
Giresun	476.6	4
Gümüşhane	518.6	4.16
Rize	392	3.41
Trabzon	437.5	3.61
Bayburt	532.6	4

Bu çalışmaya göre; en gelişmiş ilçe, Trabzon Merkez ilçe olup; bunu Giresun ve Rize Merkez ilçeleri izlemektedir. Doğu Karadeniz Bölgesinin en geri kalmış ilçesi ise Giresun'un Çamoluk İlçesidir. Bu değerlendirmelere göre sıra ortalamaları bakımından illerin sıralanışı şu şekildedir. Artvin, Rize, Trabzon, Giresun, Gümüşhane ve Bayburt.

Grup ortalamaları bakımından ise; Artvin, Rize, Trabzon, Giresun, Bayburt ve Gümüşhane şeklinde sıralanmıştır

DPT bünyesinde yapılan çalışma sonucunda oluşturulan gelişmişlik sıralaması ve gruplandırılmasına göre Doğu Karadeniz Bölgesi il ve ilçelerinin durumları Tablo 5'te gösterilmektedir (7).

Tablo 5. Doğu Karadeniz Bölgesi illerinin gelişmişlik sıralaması (1992)

İller	İlçeler	Gelişmişlik sıralaması	Gelişmişlik grubu*
Artvin	Merkez	94	2
	Arhavi	156	3
	Murgul	161	3
	Hopa	169	4
	Borçka	438	4
	Ardanuç	469	4
	Şavşat	553	4
	Yusufeli	598	4
Giresun	Merkez	47	2
	Görele	203	3
	Bulancak	233	3
	Tirebolu	256	3
	Şebinkarahisar	295	3
	Eynesil	416	4
	Piraziz	437	4
	Alucra	474	4
	Doğankent	493	4
	Keşap	510	4
	Espiye	526	4
	Çanakçı	660	4
	Dereli	718	5
	Yağlıdere	732	5
	Güce	803	6
Çamoluk	823	6	
Gümüşhane	Merkez	175	3
	Köse	518	4
	Kelkit	539	4
	Torul	551	4
	Şiran	562	4
	Kürtün	767	6
Rize	Merkez	55	2
	Fındıklı	248	3
	Ardeşen	281	3
	Hemşin	341	4
	Pazar	349	4
	Çayeli	385	4
	İyidere	399	4
	İkizdere	421	4
	Çamlıhemşin	429	4
	Derepaşarı	462	4
	Kalkandere	633	4
Güneysu	401	5	

Tablo 5'in devamı

Trabzon	Merkez	21	2
	Beşikdüzü	188	3
	Vakfikebir	193	3
	Akçaabat	219	3
	Sürmene	263	3
	Çarşıbaşı	366	4
	Of	387	4
	Yorma	433	4
	Çaykara	450	4
	Maçka	545	4
	Tonya	522	4
	Asrin	544	4
	Araklı	563	4
	Derepazarı	607	4
	Hayrat	641	4
	Şalpazarı	663	5
	Köprübaşı	679	5
Düzköy	683	5	
Bayburt	Merkez	259	3
	Aydıntepe	601	4
	Demirözü	738	5

*Gelişmişlik grubu: 1. dereceden 6. dereceye, çok gelişmişlikten az gelişmişliğe doğru sırama ifade etmektedir.

1992 yılı sanayi ve işyeri sayımı sonucu Doğu Karadeniz Bölgesi'nde belirlenen 1.068 adet orman ürünleri sanayi işletmesinden örnekleme sonucunda belirlenen 341 adet işletmeye belirli sosyo-ekonomik özellikleri araştırmak amacıyla oluşturulan anket formu uygulanmıştır (Tablo 6). Araştırmacılar tarafından 63 yerleşim biriminde yüz yüze görüşme yöntemi uygulanarak doldurulan anket kapsamında; işletmelerin, ekonomik yapıları, kapasite kullanım seviyeleri, sermaye dağılımları, sosyal özellikleri, çalışanların eğitim seviyeleri, pazar yapıları, tedarik özellikleri ve teknoloji seviyelerini içeren 25 adet soru yer almaktadır.

Tablo 6. İllere göre işletme sayıları ve örnek büyüklükleri

İller	İşletme Sayıları	Örnek Büyüklüğü
Artvin	73	46
Giresun	225	77
Gümüşhane	45	30
Rize	213	76
Trabzon	470	82
Bayburt	42	30
Toplam	1068	341

Verilerin değerlendirilmesinde Ayırma Analizi (Discriminant Analysis) yönteminden yararlanılmıştır. D.P.T.'inca yapılan çalışma temel alınarak, orman ürünleri sanayi alanındaki verilerin değerlendirilmesi ile ne düzeyde benzerlik gösterdikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma sırasında kullanılan Ayırma Analizi; tanımlanan sınıflandırma değişkeninin, incelenen bireylerin gruplanmasını ne ölçüde başardığını ortaya koyan, gruplar arası farklılığın belirlenmesinde en çok etkisi olan değişken veya değişkenleri belirleyen ve aynı değişkenler ile yeni bir bireyin hangi grupta yer alabileceği konularının ortaya çıkarılmasını amaçlayan çok değişkenli bir analizdir (10).

Bu yöntemle birey; m sayıdaki serbest değişkenin doğrusal bileşimi olan kuramsal bir Z endeks değeri ile tanımlanmaktadır. Bu bağıntının çoğul regresyondan farkı, Z bağımlı değişkenin gözlenemeyen ve ölçülemeyen kurumsal bir sayı (endeks) oluşudur (11).

Bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında doğrusal ilişkinin bulunduğu varsayımına dayanan Ayırma Analizi; bağımsız değişkenlere göre bireyleri ve objeleri daha fazla gruba ayırmayı amaçlamaktadır. Bu iş; bireyi tanımlayan en önemli bağımsız değişkenlerin (X_1, X_2, \dots, X_n) doğrusal bileşimi olarak tanımlanan ayırma değerine (Z_i) göre yapılır. Bu değer;

$$Z_i = a_1 X_{1i} + a_2 X_{2i} + \dots + a_j X_{ji} + \dots + a_n X_{ni} =$$

şeklinde ifade edilir. Burada;

Z_i = i. bireyin ayırma değeri,

X_{ji} = j. bireyin i. değişken üzerindeki değeri,

a_j = j. değişkenin ayırma katsayısı ve ayırma gücüdür (Weight) (12).

a_j 'lerin büyüklüğü, ilgili değişkenin bireyleri ayırmadaki ağırlığı ve önemini gösterir. Ancak; katsayıların ayırma gücü hakkında doğru karar verebilmek için, değişkenlerin aynı ölçüğe çevrilmesi gerekmektedir (13).

3. BULGULAR VE SONUÇ

D.P.T. tarafından yapılan çalışma sonucunda gelişmişlik grupları içerisinde 1.grupta hiçbir Doğu Karadeniz ilçesinin bulunmaması nedeni ile analiz sırasında 2. grupta kabul edilen ilçelere 1, 3. grupta kabul edilenlere 2, 4. grupta kabul edilenlere 3, 5. grupta kabul edilenlere 4, ve 6. grupta kabul edilen ilçelere ise 5 değeri verilerek sınıflandırma yapılmıştır ve orman ürünleri sanayi işletmelerinden elde edilen verilere göre bu ilçelerin gruplandırma içerisinde anlamlılığı test edilerek ve başarı düzeyi belirlenmiştir.

Elde edilen Ayırma analiz sonuçlarına göre D.P.T bünyesinde yapılan çalışma ile orman ürünleri sanayi işletmelerinden elde edilen verilerin %70 düzeyinde benzerlik gösterdiği belirlenmiş fakat dağılımın anlamlı olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 7).

Orman ürünleri sanayi işletmelerinden elde edilen değişkenler yardımıyla yapılan analiz sonucunda;

- 2. derece gelişmiş kabul edilen grup içerisinde bulunan 4 ilçenin 3 tanesi yine aynı grup içerisinde kalırken, bir ilçenin 4. gelişmişlik grubu içerisinde olması gerektiği tespit edilmiştir.

- 3. derece gelişmişlik grubunda bulunan 15 ilçenin 11 adedi aynı grupta, bir ilçenin 4. grupta, bir ilçenin 5. grupta ve 2 ilçenin ise 6. gelişmişlik grubunda bulunması gerektiği belirlenmiştir.

- 4. derece gelişmişlik grubu içerisinde bulunduğu kabul edilen 34 ilçenin 23 adedinin yine bu grup içerisinde bulunduğu belirlenirken 4 adedinin 2., 3 adedinin 3., 2 adedinin 5. ve 2 adedinin ise 6. gelişmişlik grubunda bulunması gerektiği analiz sonucunda ortaya çıkmıştır.

- 5. derecede gelişmişlik sınıfı olarak kabul edilen ve 7 ilçenin bulunduğu grupta ise gerçekte 4 adet ilçenin bulunması 1 ilçenin 4. grupta ve 2 ilçenin ise 6. gelişmişlik grubunda olması gerektiği tespit edilmiştir.

- 6. derecede gelişmişlik grubunda bulunan 3 ilçe ise analiz sonucunda yine aynı grupta yer almaktadır.

Tablo 7. Devlet Planlama Teşkilatı verilerine göre ayırma analiz sonuçları

Ayırma Fonksiyonu	Özdeğerler	Varyansa katılım	Kanonik Korelasyon			
1	.7221766	36.61	.64756			
2	.5520245	27.99	.59636			
3	.5193664	26.33	.58466			
4	.1789578	9.07	.38961			
Çıkarılan Fonksiyon	Wilks Lambda	X ²	Serbestlik Derecesi	Önem düzeyi		
0	.2088637	73.605447	100	.97793		
1	.3597002	48.056767	72	.98663		
2	.5582635	27.397437	46	.98664		
3	.8482068	7.737648	22	.99779		
Gerçek Grup	1	2	3	4	5	Toplam
1	3 75.00	0 .00	1 25.00	0 .00	0 .00	4 100.00
2	0 .00	11 73.33	1 6.67	1 6.67	2 13.33	15 100.00
3	4 11.76	3 8.82	23 67.65	2 5.88	2 5.88	34 100.00
4	0 .00	0 .00	1 14.29	4 57.14	2 28.57	7 100.00
5	0 .00	0 .00	0 .00	0 .00	3 100.00	3 100.00

Analiz sonucunda Orman Ürünleri Sanayi alanında elde edilen verilerine bağlı kalınarak tüm ilçelerin yaklaşık olarak %70'inin buldukları grupta kaldığı belirlenirken 8 ilçenin gelişmişlik grubuna göre kabul edildikleri sınıflardan daha gelişmiş gruplarda olmaları gerektiği, 11 ilçenin ise daha az gelişmiş kabul edilen gruplarda olmaları gerektiği tespit edilmiştir.

Bölgenin gelişme ve kalkınma dinamiğini oluşturabilecek olan bu sektör işletmeleri bölgesel gelişme ve kalkınma endeksi ile aynı paralellikte bulunmamaktadırlar. Diğer bir deyişle bölge gelişme dinamiği içerisinde bu konumları ile yeterli düzeyde etkili olamamaktadırlar.

Orman ürünleri sanayii işletmelerinin büyük kısmı eski teknoloji ve yetersiz sermaye ile çalışmalarını sürdürmektedirler. Bu nedenle verimli bir çalışma ortamı oluşturulamamakta ve etkisiz bir ekonomik güç olarak sanayi içerisinde yerlerini almaktadırlar. Bu sanayi işletmelerinin sayısal alanda oluşan hakimiyetinin bölgesel gelişim ve kalkınmada yer alabilmesi sanayicilerin yeterli eğitim ve finansal araçlarla donatılmasına bağlıdır. Böylelikle gelişmişlik endeksinde Doğu Karadeniz Bölgesi lehinde bir değişime yardımcı olabileceklerdir.

KAYNAKLAR

1. Berber, M., Bölge İmalat Sanayisinin Yapısal Analizi, Doğu Karadeniz Trabzon Alt Bölgesi Kalkınma Projesi Sektör Analizleri (93.115.001.3 Nolu Proje), 127-154, Trabzon, 1996.
2. D.P.T., İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Yayın No: 2365, Ankara, 1996.
3. D.P.T., İllerin Sosyo- Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması, Yayın No: 2466. Ankara, 1996.
4. Hacıbrahimoglu, A., Doğu Karadeniz Bölgesinde Çiftçilik ve Hayvancılığın Potansiyel Değerlendirilmesi ve Sorunları, Genel Çözüm Yaklaşımı, Bölgesel Kalkınma Sempozyumu, Ekim 1994, Trabzon, Bildiriler Kitabı, 76-95.

5. Kaptangil, K., Doğu Karadeniz Bölgesinin Temel Tarımsal Sorunları ve İyileştirilmesine Yönelik Tedbirler, Bölgesel Kalkınma Sempozyumu, Ekim 1994, Trabzon, Bildiriler Kitabı, 35-62.
6. D.P.T., İller ve Bölgeler İtibarıyla Çeşitli Göstergeler, Ankara, 1999.
7. D.İ.E., Türkiye İstatistik Yıllığı, Yayın No:1270, Ankara, 1995.
8. D.İ.E., İller İtibari ile Gayri Safi Yurt İçi Hasıla 1987-1994, Yayın No: 2066, Ankara, 1997.
9. D.İ.E., Türkiye Ekonomisi İstatistik Yorumlar, Yayın No: ISSN 1300-1264, Ankara, 1997.
10. Gümüő, C., Orman Köyleri Kalkınma Planlarında Çok Boyutlu Yöntemlerden Yararlanma Olanakları (Gümüşhane İli Orman Köyleri Örneđi), Exspres Ofset, Trabzon, 1996.
11. Kalıpsız, A., İstatistik Yöntemler, Teknisyenler Basım Evi, İstanbul, 1981.
12. Daődemir, İ., Orman İşletmelerinin Başarı Düzeyinin Belirlenmesi (Kuzeydođu Anadolu ve Doğu Karadeniz Bölgesi Örneđi), Teknik Bülten No: 1, T.C. Orman Bakanlığı, Doğu Anadolu Ormancılık Araştırma Müdürlüđu, Erzurum, 1995.
13. Yazıcı,K., Doğu Karadeniz Bölgesi Koőullarında Orman İőletmesinin Ekonomik Büyüklüđu, Bölgesel Kalkınma Sempozyumu, Bildiriler Kitabı, Ekim 1994, Trabzon.